

# GESCHIEDENIS 5e en 6e KLAS APRIL - MEI 1999

## DE OUDE CULTUREN

maandag 19.04	Het Tweestromenland. Beschrijving. De scheppingsmythe : Mardoek	1. Tweestromenland: kaart 2. Tekst Enoema Elis 3. Tekening scheppingsmythe. 4. tekst Mardoek
dinsdag 20.04	Lezen van de tekst van Mardoek Tijdschaal De Sumerische cultuur (deel 1): vertelling en dictee.	5. Tijdschaal 6. De Sumerische cultuur: dictee en tekeningen. Kleitablet met tekst maken.
woensdag 21.04	De Sumerische cultuur (deel 2): vertelling en dictee.(vervolg blad 6) Perzië: situering	7. Kaart van Perzië
donderdag 22.04	Perzië: verhaal Zarathustra	8. Perzië: dictee en tekeningen. Kleifiguur van Ahura Mazdao
vrijdag 23.04	Indië: situering Verhaal en dictee Indië (Manu)	9. Kaart van India 10. Dictee en tekeningen India
maandag 26.04	Indië: Boeddha	11. Tekst en tekeningen Boeddha
dinsdag 27.04	Egypte: situering Egypte: De Osirismythe: verhaal	12. Kaart van Egypte (Nijlvallei) 13. Osiris: tekening
woensdag 28.04	Egypte: lezen Osirismythe Egypte: dictee en tekeningen	14. Tekst Osirismythe
donderdag 29.04	Egypte: Hiërogliefen	15. Hiërogliefen
vrijdag 30.04	Egypte: rekenen	16. Egyptisch rekenen: vermenigvuldigen 17. Egyptisch rekenen: delen
maandag 03.05	Egypte: Echnaton, Toet-anch-Amon	18. Zonnehymne van Echnaton
dinsdag 04.05	Egypte: Dood en eeuwig leven: vertelling, dictee en tekeningen	19. Dood en eeuwig leven: dictee en tekeningen
woensdag 05.05	Egypte: tempels Griekenland: situering	20. Tempels en goden: tekening 21. Griekenland: landkaart
donderdag 06.05	Griekenland: Kreta, Daidalos en Ikaros Griekenland: De heldentijd	22. Kreta: dictee en tekeningen
vrijdag 07.05	Griekenland: Verhalen uit de heldentijd	23. De heldentijd: dictee en tekening 24. Verhalen uit de heldentijd. Lijst en tekeningen.
maandag 10.05	Griekenland: De goden: verhalen en stamboom	25. De stamboom der goden 26. tekening over de goden
dinsdag 11.05	Griekenland: het alfabet en de getallen Tekst Iliados	27. Het Griekse alfabet en de getallen 28. Tekst Iliados
maandag 17.05	Sparta: vertelling en tekst	29. Sparta: dictee en tekening

dinsdag 18.05	Athene: vertelling en tekst	30. Athene: dictee en tekening
woensdag 19.05	Kolonies en oorlogen: vertelling en tekst	31. Kolonies en oorlogen: dictee en tekening
donderdag 20.05	De Olympische Spelen: vertelling en tekst	32. De Olympische Spelen: dictee en tekening
vrijdag 21.05	Etymologie: Griekse woorden in de Nederlandse taal. Alexander de Grote: verhaal, tekst en tekening	33. Etymologie 34. Alexander de Grote: dictee en tekening.

blad 1: Kaart van het Tweestromenland

blad 2

## ENOEMA ELIS

Een heilig huis, een godenwoning  
Was op een heilige plaats gebouwd,  
Geen tegelsteen was nog gelegd,  
De tegelvorm ongeschapen.  
Geen huis was nog gebouwd,  
Geen mensenschaar gevormd.  
Nippoer en Ekoer niet gemaakt,  
Oeroek en Eanna niet geschapen.  
Alle landen waren oerwater.

blad 3: tekening scheppingsmythe Mardoek

# MARDOEK

In het begin der tijden was er alleen maar chaos. Alles vloeiende en stroomde ongevormd dooreen. Niets had een naam.

Toen groeide er in de chaos een gedachte: Moemmoe werd die later genoemd.

Langzaamaan groeiden er in de chaos ook twee goddelijke wezens, Apsoe en Tiamat. Apsoe was mannelijk en was zoet water. Tiamat was vrouwelijk en was de geest van het zoute water. Apsoe en Tiamat hadden nog geen eigen verblijfplaats, zij vloeiden voortdurend door elkaar. Uit Apsoe en Tiamat werden Lachmoe en Lachamoe geboren, later ook nog Ansar en Kisar. Ansar was de hemelruimte en Kisar was de aarderuimte. Uit deze twee werden drie goden geboren: Anoe, de hemelgod, Ea, de god van het water en Enlil, de god van de aarde. Anoe, Ea en Enlil wilden de schepping ordenen en moesten daarom strijden tegen Apsoe en Tiamat, die liever in de chaos wilden blijven. Anoe, Ea en Enlil wonnen de strijd.

Ea en Lachamoe verwekken de god Mardoek, de zonnegod met twee gezichten.

Tiamat laat in de chaos vele gedochten ontstaan en trekt daarmee opnieuw ten strijde tegen Anoe, Ea en Enlil. Die hebben schrik en vragen aan Mardoek om in hun plaats te gaan vechten. Mardoek wil dit enkel doen als de andere goden hem uitroepen tot oppergod. Zij doen dat, op een nieuwjaarsdag, in de kamer van de lotsbestemming. Maar eerst moet Mardoek bewijzen dat hij het scheppende woord bezit. Mardoek kan met het woord een prachtig tapijt laten verdwijnen en roept het daarmee ook weer terug. Hij krijgt een troon, een scepter en een bijl. Hij scheidt voor zichzelf nog een boog, een pijlkoker vol pijlen, een strijdswagen, de zeven winden, de orkaan en de bliksem. Daarmee trekt hij ten strijde tegen Tiamat. De gedochten vluchten weg en de winden blazen Tiamat op. Mardoek scheurt haar in twee, van de bovenste helft maakt hij de hemelkoepel, van de onderste helft maakt hij de aarde.

Hij scheidt nu de oceaan, die rondom en onder de aarde is.

Ea mag in de oceanen wonen, Enlil krijgt de aarde als woonplaats, en Anoe woont in de hemelkoepel.

Mardoek brengt nu de hele schepping in orde. Hij maakt de sterrenbeelden en beslist hoe de sterren moeten bewegen om niet verloren te lopen aan de hemel. Hij maakt twee poorten voor de zon. Hij maakt de maanden van het jaar. Hij bepaalt hoe de maan moet groeien en afnemen om de weken af te bakenen.

De goden willen nu ook mensen om hen te dienen en te aanbidden. Ze doden de god Kingoe en uit zijn bloed vormt Ea de mens. Nu prijzen en eren de goden Mardoek. De mensen bouwen voor hem een hoge toren in Babel: 'De Poort tot God' heet die toren.

Tekst: Ward Callens, 12 jaar

blad 5: Tijdschaal: van 5.000 vc tot 2.000 nc

blad 6: HET TWEESTROMENLAND

De Sumerische cultuur: dictee en tekeningen

1. De Sumeriërs bouwden dammen om het water tegen te houden. Daardoor konden zij hun velden de hele zomer lang bevoeien.

*tekening*

2. Zij vormden uit klei stenen (tegels). Die werden eerst gewoon gedroogd in de zon, later ook gebakken en nog later geglazuurd.

*tekening: gebouw*

3. Kleitabletten werden ook gebruikt om op te tekenen. Later werden die tekeningen een soort schrift: HET SPIJKERSCHRIFT.

*tekening en voorbeeld van spijkerschrift.*

4. Rekenen. Om te tellen gebruikten de Sumeriërs de ABACUS. Zij konden alleen maar optellen en aftrekken. Ze leerden alle opgaven van buiten. Zij gebruikten het 60-delig getalstelsel.

*tekening abacus en tekens van de getallen.*

5. Astronomie. De Sumeriërs wisten al heel veel over de sterren. Zij hebben de 12 sterrenbeelden bepaald. Daardoor werden ook de 12 maanden van het jaar vastgelegd.

NISAN	ram
AJAR	stier
SIWAN	tweelingen
TAMMUZ	kreeft
AB	leeuw
ELUL	weegschaal
TESJRIT	maagd
ARACHSAMNA	schorpioen
KISLIMU	boogschutter
TEBET	steenbok
SJEBAT	waterman
ADAR	vissen



Ze kenden 5 planeten: EA: Mercurius  
ISJTAR: Venus  
SIN: maan  
MARDUK: Jupiter  
ADAD: Mars  
ANOE: Saturnus

6. De Sumeriërs maakten prachtige voorwerpen uit goud, zilver en LAPIS LAZULI. (LAZUURSTEEN).

*tekening*

7. Zij waren de eerste mensen die wetten maakten.
8. Zij waren de eersten die woordenboeken maakten en spellingregels opstelden.
9. Samen met het SCHRIFT is het WIEL de belangrijkste uitvinding: Het wiel werd ook door de Sumeriërs uitgevonden.

*tekening*

- 10 Om te drinken gebruikten zij een rietje.

*tekening*

## PERZIË

1. ZARATHUSTRA (= Goudster) vertelt aan de Perzen dat er een voortdurende strijd is tussen de geest van het licht en de geest van de duisternis.

De lichtgeest heet: AHURA MAZDAO

De duistere geest heet: ANGRU MAINJU.

Later noemen ze hen ook: ORMUZD en AHRIMAN

### *Tekening van Ahura Mazdao*

2. De mens moet de lichtgeest volgen. Hoe doet hij dat?  
Door de aarde te bewerken,  
Door planten te kweken

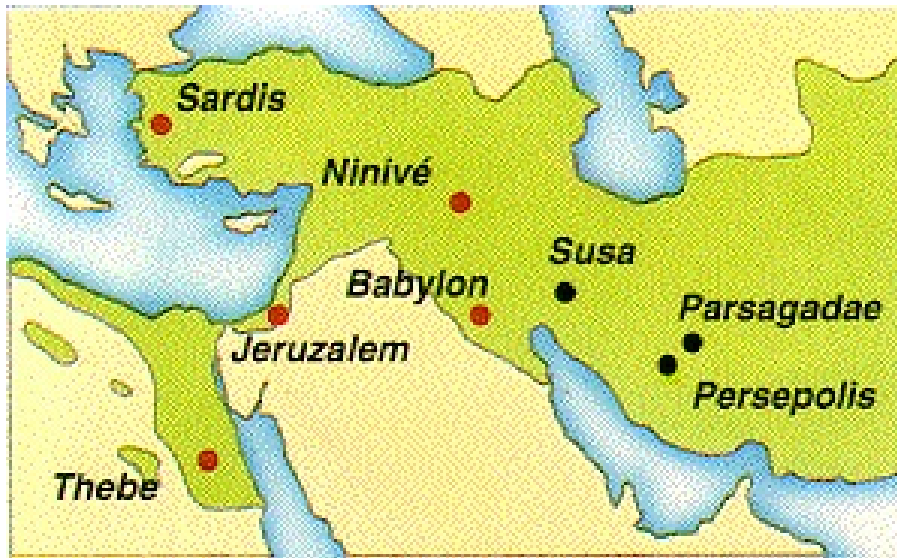
en door het houden van dieen.

De lichtgeest woont op aarde in het vuur,  
daarom moet er altijd vuur branden.

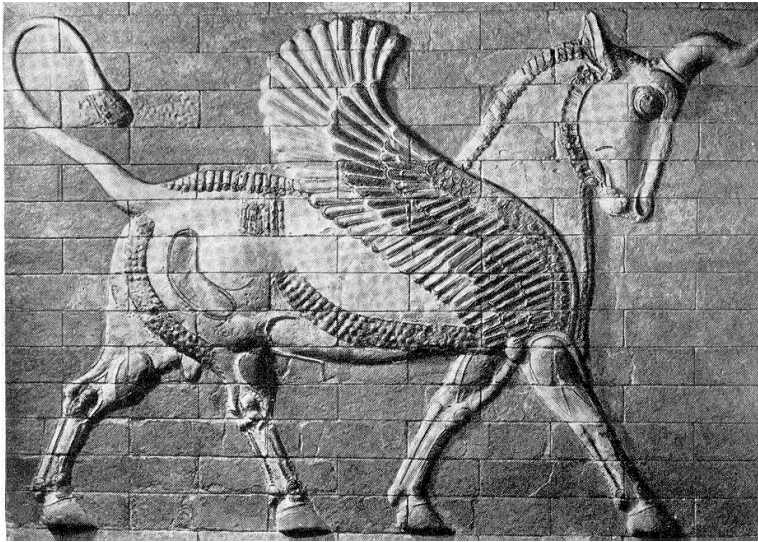
### 3. Wat hebben wij nu nog bewaard van Sumerië en Perzië?

- Het kweken van dieren : paarden, runderen, schapen, geiten, enz...
- Het maken van boter, kaas, enz...
- Het kweken van graan: gerst, gierst, tarwe, rogge, haver, enz...
- Het kweken van sappige, zoete vruchten: appels, peren, kersen, PERZiken, enz...
- Het kweken van groenten: prei, ui, look, selder, enz...
- Het kweken van bloemen: tulpen, lelies, narcissen, enz...

- Het schrift
- De 12 maanden
- De indeling van de dag in 12 uren. (Tegenwoordig in 2 x 12 uren verdeeld)
- De dagen van de week.
- De 4 weken in een maand.
- Astronomie en astrologie
- Rekenkunde
- Bouwkunst
- Geld
- Wetten
- Edelsmeedkunst
- Het wiel.



Teken uit een atlas de kaart van het Midden-Oosten en duid Perzië aan, zoals op de kaart hieronder.



Assyrisch tegelwerk

Ahura Mazdao



# **VIDEVDAT**

wet tegen de duivels  
uit de ZEND-AVESTA van

**Zarathustra**

**Zo sprak Zarathustra:**

**"Schepper van de aardewereld, reine geest,  
Hoe groeit de reinheid volgens uw wet ?"**

**Toen antwoordde Ahura Mazdao:**

**"Wanneer men ijverig graan verbouwt,**

**O, heilige, Zarathustra.**

**Wie de vruchten des velds kweekt,**

**Hij bevordert de reinheid**



**Evenals met honderd,  
met duizend,  
met tienduizend gebeden.  
Wanneer de vruchten komen,  
sissen de deva's  
Wanneer de halmen groeien,  
huilen de deva's  
Wanneer er dikke aren zijn,  
vluchten de deva's,  
Zij vluchten ter helle als gesmolten ijzer !"**

*(bij blad 10)*

**INDIA  
DE SCHEPPING**

**Eens was alles ononthuld,  
Niet gezien, niet gehoord,  
Ongeweten, onherkend,  
was in tijdloze slaap gehuld.  
Toen ontwaakte - wonder boven alle wonderen -  
uit het diepe zwijgen van het niet-zijn,  
uit de naamloze, onbewogen nacht,  
de Zalige Ontstaande,  
de Nimmer Te Doorgrondene,  
de Scheppend Onvergankelijke.  
Op een gouden ei geleek het,  
Duizendstralig zonnig was het,  
Goddelijk denkend leefde daarin  
Brahma, vader van alle wezens.  
Niets deed Brahma, leefde licht,  
Zo verstreek er een vol jaar.  
Maar toen deelde hij het ei,  
Uit de beide helften vormde Hij  
de hemel en de aarde.  
In het midden ademde hij lucht,  
Schiep het huis der wateren,  
het heilige.**

# INDIA

**In de vallei van de INDUS ontstaat er rond 2.500 voor Christus een bloeiende beschaving. Vele eeuwen lang houdt deze beschaving stand, en gaat over in een cultuur die we kennen vanwege de taal, die verwant is aan onze taal: het SANSKRJET.**

**Vele woorden uit het Sanskriet zijn in het Nederlands terug te vinden, bijvoorbeeld :**

<b>SANSKRJET (OUDINDISCH)</b>	<b>LATIJJN</b>	<b>NEDERLANDS</b>
<b>pitar</b>	<b>pater</b>	<b>vader</b>
<b>matar</b>	<b>mater</b>	<b>moeder</b>

**Volgens de legende is MANU de stichter van het Indische volk.  
Bij MANU waren 7 heilige mannen: de 7 HEILIGE RISHI'S**  
*Lees de legende van de vis*

**Manu en de Rishi's verdeelden het Indische volk in 4 KASTEN:**

**De BRAHMANA** priesters en leraren      zij zijn het gelaat van  
**Brahma.**

**De KSHATRIYA** koningen, edelen, soldaten      zij zijn de armen  
**van Brahma**

**De VAISYA**      kooplui en ambachtslui      zij zijn de heupen van  
**Brahma**

**De SUDRA**      boeren en dienaren      zij zijn de voeten van  
**Brahma**

**De mensen die tot geen van deze vier kasten behoorden waren  
PARIA'S, verworpenen.**

## **Er waren 3 hoogste goden:**

**BRAHMA**

**DE SCHEPPER**

**VISHNU**

**DE BEHOEDER**

**SHIVA**

**DE VERNIETIGER, VOLTOOIER en VERNIEUWER**



VISH  
NU

S  
H  
I  
V  
A

## De zondvloed

Brahma, de vader van alle wezens, schepper van al het zijn, had zich ter ruste begeven. Toen hij al in diepe slaap was, stroomden nog steeds de heilige toverwoorden van de Veda over zijn lippen. Stil slopen demonen naderbij, pakten ze weg en met het gestolene richtten zij al gauw groot onheil aan. Toen Brahma ontwaakte, besloot hij een machtige watervloed over de aarde te zenden om haar weer schoon te wassen van al het kwaad.

Nu leefde er op aarde een wijze en vrome man, Manu. Hij was koning over een klein volk. Hij oefende zich in strenge zelftucht: hij was gaan staan aan de oever van de zee op één been, met zijn armen omhooggestrekt en zijn blik onafgebroken gericht op een punt in de verte. Jaar in jaar uit stond hij zo.

Op een dag kwam er een klein visje naar de oever gezwommen. Er gebeurde een wonder: Manu kon horen wat het visje zei: "Grote koning, zei het, ik ben in nood, want in zee verslindt de ene vis de andere en nergens zijn de kleine veilig voor de grotere. Red mij, rechtvaardige koning, dan zal ik je later ook redden als je in nood bent."

Manu zei: "Hoe zou ik je kunnen redden?"

De vis antwoordde: "Haal me uit het water."

Manu tilde het visje behoedzaam uit de zee en legde het op het met schelpen overdekte strand. Toen vulde hij een schaal met water en deed de vis erin. Onmiddellijk begon de schaal een zacht lichtschijnsel te verspreiden, alsof het opeens volle maan was geworden.

Het visje begon te groeien en weldra werd de schaal te klein voor hem. Manu deed hem in een grotere kom, maar





het duurde niet lang of ook deze werd te klein. Steeds grotere kommen moesten worden aangedragen om de vis te kunnen bevatten en tenslotte moest hij in een vijver worden gedaan. Toen hij daarin was, groeide hij nog steeds door. Iedere dag werd hij mooier. Zijn ogen leken op lotusbloemen en zijn lichaam, dat glansde als parelmoer, verspreidde een hemelse geur.

Het duurde niet lang of de vijver werd ook te klein voor de vis en Manu moest hem naar de brede, rustig voortstromende rivier brengen. Hoe groot de vis ook was, om te dragen was hij zo licht als een veertje. De vis bleef maar doorgroeien, de wijde rivier werd te smal voor hem en uiteindelijk moest Manu hem weer naar de zee terugbrengen.

Al die tijd had de vis niet gesproken. Maar nu de golven hem omspoelden begon hij weer te spreken: "Je hebt gevonden waarop je je blik gericht hebt. De lange beproeving, waaraan je je had blootgesteld, heb je feilloos doorstaan. Daarvoor zal je beloond worden. Luister: Er zijn moeilijke tijden in aantocht. De gehele aardbol zal in beweging komen en bergen en dalen zullen door een geweldige overstroming worden geteis-terd. Geen muur of stormdam zal de vloed kunnen keren. De wolken van de hemel zullen naar beneden komen en de aarde met alles wat erop is zal ten onder gaan. Jij moet echter een stevig schip bouwen en het van alle benodigdheden voorzien voor een lange tocht. Vul het met zaden en granen, van elke soort één, en als de dag van de grote vloed is aangebroken, vaar dan weg, tesamen met de zeven heilige leraren der wijsheid. Kijk dan naar mij uit, ik zal voor de kust heen en weer zwemmen. Aan een grote hoorn zul je mij herkennen. Slinger dan zonder dralen een touw om mijn hoorn, zodat ik jullie over de zee naar een ver land

kan brengen.

Manu had aandachtig geluisterd en zei: "Wonderbaarlijke heerser over de golven, wat gij hebt bevolen, zal ik gehoorzaam doen." Daarna ging hij heen, bouwde het grote schip zoals de vis had gezegd en bereidde alles voor.

Toen nu de dag van de grote regen, vol donder en bliksem, was aangebroken, ging hij aan boord met de zeven heilige leraren. De wateren begonnen te stijgen en Manu keek uit over de watervlakten om te zien of hij de vis kon ontwaren. En zie, als een berg kwam de vis uit de zee opduiken, gemakkelijk te herkennen aan de hoorn. Toen slingerde Manu het touw om zijn hoorn. Pijlsnel schoot de vis vooruit en trok het schip achter zich aan. Nu eens voerde de tocht hoog over de toppen van de golven heen, dan weer ging het laag door de allerdiepste golfdalen. Het schip was afwisselend omgeven door witte nevels en pikzwarte wolken, het werd getart door stormvlagen en striemende regenbuien, terwijl er overal rondom monsters opdoken uit de golven.

Maar dat alles kon het schip niet deren. Manu stond daar temidden van woelige golven en spattend schuim en keek onafgebroken naar het glanzende spoor van de vis. Jarenlang duurde de tocht, totdat de hemel weer wat lichter begon te worden. De wereld klaarde op en de top van een berg kwam in zicht. Hieraan bond Manu zijn schip vast. De wateren begonnen te slinken en na verloop van tijd konden allen behouden aan land gaan.

Nu pas herkenden zij wie al die tijd in de gedaante van de vis was schuilgegaan. Het was Brahma. Hij sprak: "Door Manu moeten alle schepselen opnieuw worden gevormd, ieder volgens zijn aard, zoals het door mij is bepaald. Door strenge zelftucht en een nederig gemoed zal hem dat

grote werk wel lukken."

Zo geschiedde.

De wereld kwam weer tot leven en kreeg weer kleur. Geurende bloemen kwamen uit de meegebrachte zaden en

ontelbaar veel kruiden ontsproten aan de nu weer groene aardbodem.

Wat is een bodhisattva ?

Hoe heet het paard van Boeddha en wat gebeurt ermee als Boeddha uit zijn paleis is weggegaan?

Waar is koningin Maya als de bodhisattva haar lichaam binnengaat? Waarom is ze daar?

Met welke bloem vergelijkt men de Boeddha ?

Vertel iets over de wonderen die er gebeurden bij de geboorte van de Boeddha ?

Wie is Asita ? Vertel in een paar zinnen wie hij is, vanwaar hij komt en wat hij in het verhaal doet.

Wat gebeurt er als de jonge boeddha in de tempel wordt gebracht?

Hoeveel maand was de koningin zwanger toen Boeddha geboren werd ?

Hoe kiest Boeddha zijn bruid?

Boeddha gaat viermaal een rijtoer maken. Telkens ontmoet hij mensen die hij eigenlijk niet had mogen ontmoeten. Beschrijf in de juiste volgorde wie hij ontmoet.

Als een bodhisattva naar de aarde afdaalt, moet hij op een héél bepaalde manier in het lichaam van zijn moeder komen. De goden zijn het er niet over eens, ze hebben verschillende meningen. Geef 6 verschillende meningen.

Tegen wie voert Boeddha zijn laatste geestelijke strijd. Vertel iets over die strijd.

## EGYPTE (Geschiedenis blad 12)

Teken een kaart van Egypte (water: blauw, Nijlvallei: groen, woestijn: geel, oranje, bruin)

Duid aan: Neder-Egypte = Nijldelta  
Opper-Egypte (Boven-Egypte) De Nijl tussen de smalle rotsvalleien  
Alexandrië  
Heliopolis  
Kairo  
El Amarna (Achetaton) of Tel el Amarna  
Thebe  
Karnak  
Luxor (ligt rechtover Thebe aan de Nijl, juist onder Karnak)  
Aboe-Simbel  
Nijl  
Middellandse Zee  
Rode Zee  
Nubië  
Libische woestijn  
Piramiden van Gizeh

Kaart: zie afzonderlijk blad

---

blad 13: EGYPTE (zesde klas) Zoek op in jeugencyclopedia: de gepaste tekst overschrijven en een tekening erbij maken. Je mag ook opzoeken in andere boeken.

1. Wat betekent het woord farao? (Zoek hierbij een afbeelding in een ander boek. De farao draagt ofwel een hoofddoek zoals op de foto in de jeugencyclopedia (blad 152 bovenaan links) ofwel een dubbele kroon, zoals in het boek: Histoire 6e, bladzijde 41 onderaan: Horus draagt daar de dubbele kroon van Neder- en Boven-Egypte)
2. De rivier de Nijl. Wat is het belang ervan voor de landbouw. (4 zinnen)
3. Hoe dreven de Egyptenaren handel, en wat verhandelden ze? (3 zinnen) en tekening van een Egyptisch vaartuig.
4. Wat is een 'Shadoof' of 'Shaduf' of 'Shadoef'. (1 zin) en tekening. Er staat ook een mooie tekening van een shaduf in het boek: EGYPTE, tempels, mensen en goden, bladzijde 24. In hetzelfde boek op blad 25 staat ook een foto van een hedendaagse shaduf)
5. Waarvoor diende een piramide? Zoek een afbeelding in een ander boek van piramiden en maak een tekening.

Vijfde klas: blad 13: Teken de goden **OSIRIS**  
**ISIS**  
**SETH**  
**NEFTHYS (NEPHTYS)**  
**HORUS**

Zie hiervoor het boek : Het Orionmysterie (blz 27) of Histoire 6e: blz 41 of apart blad aan het bord. Let vooral op de hoofden en de hoofddeksels.

Noet is de hemel en Geb de aarde. Noet is in verwachting van Geb, maar tegelijk ook van Re. Re is de zonnegod. Maar die wil niet dat Noet bevalt van Geb. Re wist niet dat Noet ook al van hem in verwachting was. Hij wil niet dat Noet bevalt, en beveelt daarom dat Noet op geen dag, in geen maand van het jaar mag bevallen. Zo kon Noet niet bevallen, en groeiden haar kinderen in haar buik.

Thot had medelijden met Noet en kreeg een idee. Hij ging dammen met Iah, de god van de maan, en won van haar. Zo deed hij elke avond en telkens won hij een zeventigste deel van haar licht. Op de duur had hij genoeg licht gespaard om er vijf dagen mee te maken. Dat deed hij en plaatste die dagen aan het eind van het jaar, en vóór het begin van het nieuwe jaar. Op die vijf dagen kon Noet eindelijk bevallen. De eerste die geboren werd heette Osiris. De tweede Horus, dat was het kind van Osiris en Isis. De derde heette Seth, de vierde Isis en de vijfde Nephtys. Osiris is koning van Egypte en leert de mensen muziek, landbouw en kunsten. Maar Osiris moet weg en Seth vervangt hem. Alles gaat goed. Dan komt Osiris terug, maar Seth wil koning blijven. Hij haalt 72 edelen bijeen en beraamt een plan om Osiris te doden. Hij gaat naar Osiris en zegt dat hij een groot feest gaat houden ter ere van hem. Als het feest begonnen is, zegt Seth: "Ik wil een geschenk aanbieden, het geschenk is voor degene die erin past, het is een prachtige kist." Seth vraagt aan Osiris om de kist te passen, maar hij weigert en zegt tegen Seth: "Laat eerst de anderen passen." Ze doen dat, maar niemand past erin, de een is te dik, de ander te klein. Tenslotte vraagt Seth nog eens aan Osiris of hij toch wil passen. Osiris wil geen spelbreker zijn en hij probeert. Hij past erin en vlug leggen de edelen het deksel op de kist, spijkeren ze dicht, gieten er heet lood over en gooien de kist met Osiris erin in de Nijl.

De kist drijft in de richting van de zee en Isis, die het de volgende morgen ontdekt is heel verdrietig. Ze gaat naar Osiris zoeken en vraagt aan iedereen of ze hem gezien

hebben. Maar niemand heeft hem gezien. Dan komt ze bij de splitsing van de Nijl. Ze ziet er kinderen spelen en vraagt aan hen of ze de kist met Osiris gezien hebben. De kinderen wijzen de richting waarin ze de kist hebben zien drijven.

De kist is ondertussen al ver in de Middellandse zee aangespoeld bij de stad Byblos, tegen de voet van een cederboom. Osiris was al wel dood, maar straalde toch nog goddelijk licht uit. De ceder groeit daardoor heel snel rond de kist, tot de kist tenslotte niet meer te zien is, maar helemaal in de stam van de ceder zit.

De koning van Byblos ziet die ceder en wil de stam ervan als pilaar in zijn paleis.

Jaren later komt Isis daar aan en ontdekt met haar goddelijk oog de kist in de pilaar in het paleis. Ze neemt de gestalte aan van een oude vrouw en zet zich neer bij de bron waar de dienaressen van de koning water komen halen. Die dienaressen vertellen aan de oude vrouw dat hun koningin een kind heeft gekregen, waarop Isis zegt dat zij de min wil zijn. De koningin vindt het goed. Maar in plaats van borstvoeding geeft Isis het kind haar vinger om op te zuigen, en ze verbrandt het sterfelijke deel van het kind. De koningin gilt als ze ziet dat de min haar kind verbrandt. Isis legt alles uit en krijgt de pilaar. Ze hakt hem in stukken en vindt de kist, maar ze doet de kist nog niet open. Ze neemt ze mee naar huis, naar Egypte. Daar opent ze de kist en gaat op Osiris liggen. Daarna gaat ze weg.

Seth, die daar in de omgeving op jacht is, ziet de kist en hakt het lichaam van Osiris in veertien stukken en verspreidt die over heel Beneden-Egypte. Isis gaat later al de stukken van Osiris bijeenzoeken en begraaft elk stuk op de plaats waar ze het vindt. Op elke plek laat ze later een tempel bouwen.

Dan krijgt Isis het kind dat Horus-het-Kind heet. Het is een nakomeling van Osiris, verwekt toen Isis op het lijk van Osiris lag. Later zal Horus-het-Kind Seth van de troon verjagen en de nieuwe koning van Egypte worden.

Egypte is een merkwaardig land. In het noorden is er de uitgestrekte vlakke moerasachtige NIJLDELTA. Ten zuiden daarvan strekt zich een smalle vallei uit langs de Nijl. Ze is bijna 1.000 km lang. Ten oosten daarvan ligt de woestijn, ten westen strekt zich de onmetelijke SAHARA uit. Elk jaar bij het begin van de zomer overstroomt de Nijl. Dat gebeurt korte tijd nadat de heldere ster SIRIUS 's morgensvroeg aan de hemel staat.

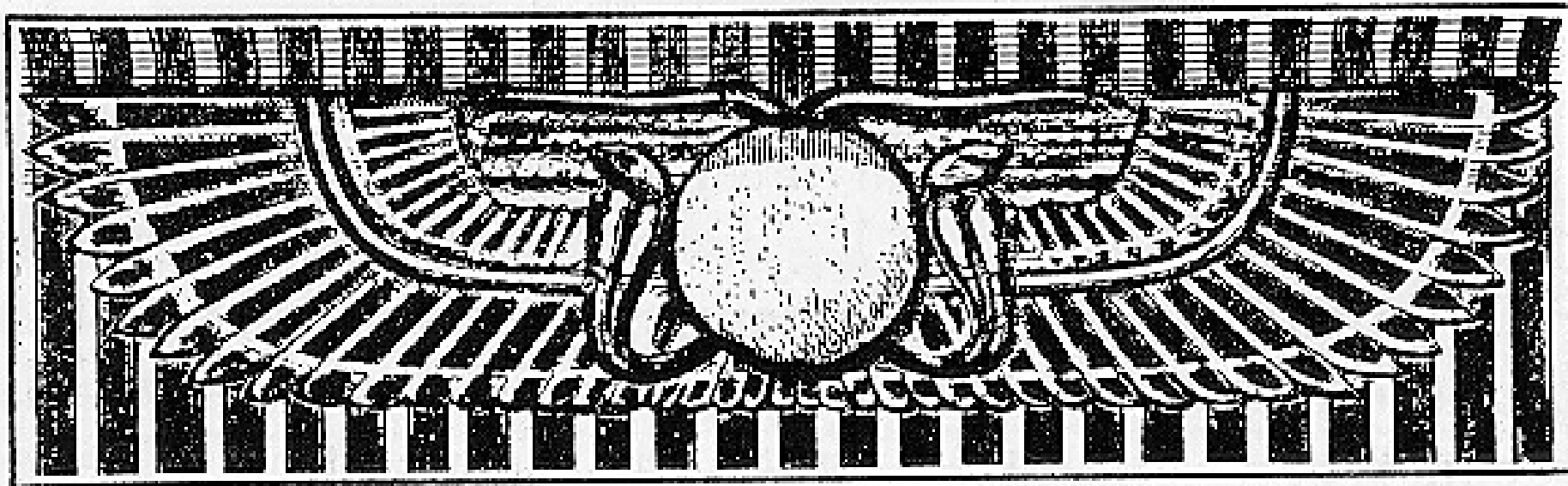
De overstroming van de Nijl was voor de Egyptenaren levensbelangrijk, omdat het SLIB dat achterblijft zo vruchtbaar is. Zij verdelen het jaar dan ook in seizoenen die overeenkomen met:

De overstromingstijd	=	SHOM
De zaaitijd	=	ATRO
De oogsttijd	=	PERO









GLOBE AILÉ ACCOSTÉ DE DEUX URÆUS

Vormtekening

werkwijze: Onder de deler begin je met 1

Onder het deeltal zet je de deler en begin je te verdubbelen net zolang tot je net niet over het **deeltal** heen komt.

De deler (vanaf 1) verdubbelen net zoveel keer als bij het Deeltal.

Dan trek je het grootste dubbel af van het deeltal, en zoek je hoe je tenslotte bij 0 kan uitkomen, door nog dubbels af te trekken.

De overeenkomstige dubbels onder de deler tel je tenslotte op, en zo vind je de uitkomst (quotiënt)

$$\begin{array}{r}
 1.197 \quad : \quad 57 \\
 \hline
 57 \quad - \quad 1 \\
 114 \quad \quad \quad 2 \\
 \mathbf{228} \quad - \quad \mathbf{4} \\
 456 \quad \quad \quad 8 \\
 \mathbf{912} \quad - \quad \mathbf{16} \\
 \hline
 \quad \quad \quad 21
 \end{array}$$

andere opgaven: 37.352 : 667

45.504 : 79

36.672 : 96

224.455 : 385

## ZONNEHYMNE VAN ECHNATON

**Schitterend kom je tevoorschijn  
Aan de hemelrand  
Jij levende Aton,  
Die het eerst tot leven kwam !  
Wanneer je oprijst  
Aan de oosterkim,  
Dan vervul je elk land  
Met je schoonheid.  
Want je bent mooi,  
Groots en schitterend.  
Je bent hoog boven de aarde.  
Jouw stralen omhelzen de landen,  
Ja, alles wat je geschapen hebt.  
Je bent Ra,  
En je hebt ze alle gevangen genomen.  
Je kluistert ze alle  
Door je liefde.  
Al ben je ver,  
Toch zijn je stralen op aarde.  
Al ben je hoog daarboven,  
Toch zijn jouw stralen de dag !**

## Blad 19: DOOD en EEUWIG LEVEN.

1. Het lichaam werd zo behandeld dat het eeuwenlang kon bewaard worden. Het werd een MUMMIE
2. De ziel (KA) kan over het lichaam beschikken om verder te leven. Maar eerst moet ze voor Osiris verschijnen. Anoebis brengt haar bij de weegschaal, waar goed en kwaad gewogen worden. Weegt het kwaad meer dan het goede, dan wordt de ziel verslonden door eht monster. Weegt het goede meer , dan mag de ziel binnentreden in het rijk der goden, voor de troon van osiris.  
Om er zeker van te zijn dat de ziel zal blijven leven, worden heel veel AMULETTEN en TOVERFORMULES bij het lijk in het graf gelegd.

tekeningen van de amuletten

tekening van het wegen van de ziel.

amuletten: Scarabee	nieuw leven
Udjad	Horus-oog; bescherming
Lotus	wedergeboorte
Shen	eeuwigheid
Ankh	leven
Uas	scepter
Djed	rug van osiris, oprichtingskracht
Troon van Osiris	
Ka	ziel
Isisknoop	vruchtbaarheid

blad 20

## TEMPELS EN GODEN

tekening van een tempel.

GRIEKENLAND (kaart)

wat met erop staan:

- Streken: Macedonië  
Attica  
Phrygië  
Lydië  
Peloponnesos
- eilanden Euboia  
Kreta  
Cycladen  
Ithaka (eiland van Odysseus)
- steden Troje  
Efese  
Athene  
Korinthe  
Sparta  
Olympia  
Delphi  
Thebe
- zeeën: Egeïsche Zee  
Korintische Zee  
Hellespont  
Zee van Marmara  
Zwarte Zee  
Adriatische Zee

# KRETA

# KPHTA

Kreta, een eiland in het oosten van de Middellandse Zee, was helemaal gericht op de scheepvaart. Daardoor kwamen de inwoners van Kreta in contact met alle andere volkeren aan de oostzijde van de Middellandse Zee. Zij dreven handel met Egypte, Fenicië en Griekenland.

Kreta werd daardoor rijk en prachtige steden en paleizen werden op het eiland gebouwd.

De Kretenzers in de Minoïsche tijd, bouwden geen tempels. Hun goden woonden in de natuur. Ze hielden wel spelen voor die goden; de stierenloop met acrobaten was daarvan het hoogtepunt.

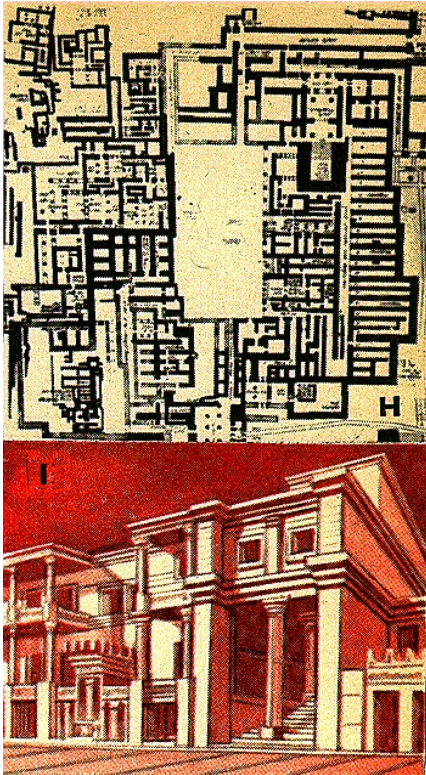
Het paleis van koning **MINOS** was zo groot dat men er in verloren kon lopen. Het werd het **LABYRINT** genoemd. De Kretenzische kunst valt op door natuurlijkheid en sierlijkheid. De zuilen van de gebouwen waren rond, in rood en zwart geschilderd. Omdat ze bovenaan dikker zijn dan onderaan, noemt men ze 'omgekeerde zuilen'. De muren van de paleizen waren versierd met prachtige fresco's.

LEGENDEN:        **DAIDALOS en IKAROS**  
                      **THESEUS en de MINOTAUROS**  
                      **DE GEBOORTE VAN ZEUS**  
                      **EUROPA**

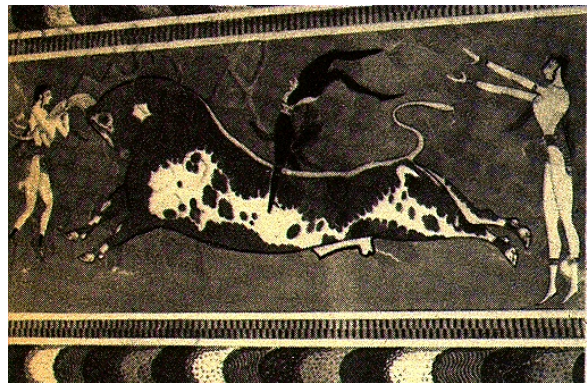
*tekeningen:*

1. *kaart van Kreta, met daarop: Knossos, Phaistos, Ida-gebergte*
2. *Stier met horens*
3. *Een typische 'omgekeerde zuil'*
4. *Acrobaat op de stier*
5. *Een eigen tekening over een van de vier genoemde legenden.*





Het paleis in Knossos: Labyrint



De stierenloop. Afbeelding op een muur in Knossos.







Daidalos en Ikaros





De Minotaurus



## DE HELDENTIJD

1. *tekst:* Terwijl Kreta nog machtig en rijk was, kwamen vreemde volksstammen op het Griekse schiereiland. Het waren de ACHAEËRS . Zij bouwden reusachtige burchten, zoals deze van MYCENE en overwonnen Kreta. Het duurde enkele eeuwen voor zij het hele schiereiland bevolkt hadden. Over hun strijd tegen mens en natuur vertellen de vele Griekse heldensagen. Veel sterrenbeelden zijn nu nog steeds genoemd naar figuren uit deze verhalen.

2. *lijst* DE MEEST BEKENDE HELDENSAGEN

PROMETHEUS

PERSEUS

IASON EN HET GULDEN VLIES (De Argonauten)

HERAKLES

THESEUS

OIDIPOES

TROJE

ODYSSEUS

3. *tekeningen*

1. tekening van de leeuwenpoort van Mycene
2. tekening van het dodenmasker uit Mycene
3. tekening van een held naar keuze



Het gouden dodenmasker uit Mycene



De leeuwenpoort in Mycene



Odysseus met Polyphemus.



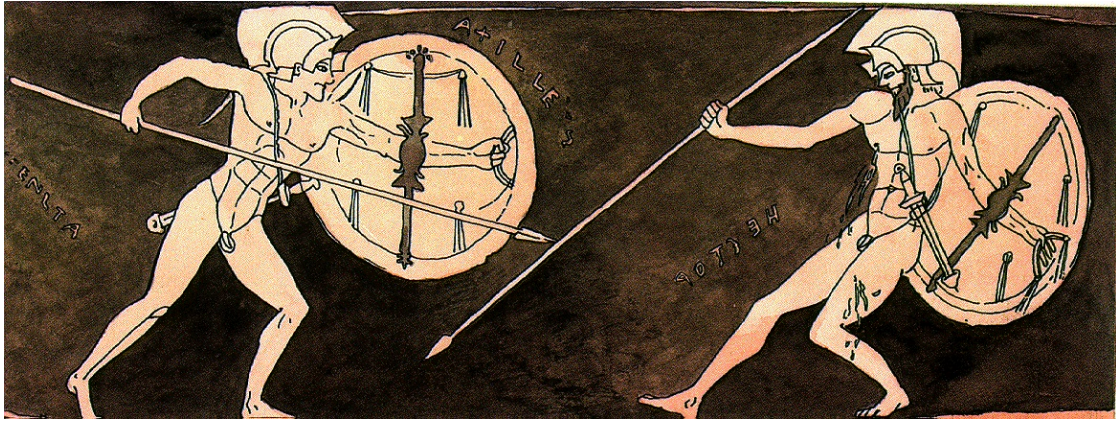


De Argonauten bij de Symplegaden (pag. 228)



Het Paard van Troje.

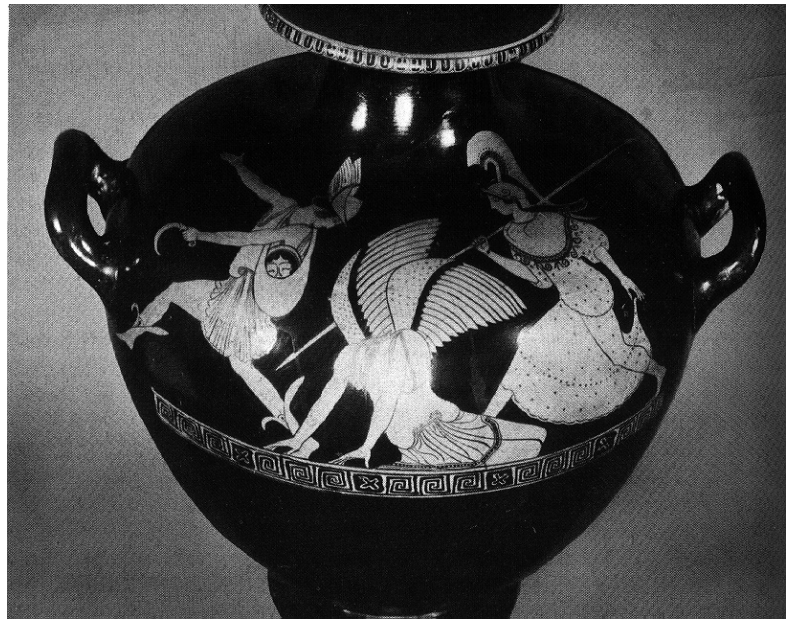




Troje. De strijd tussen Achilles en Hector



Odysseus en de sirenen



Perseus onthoofd de Medusa





Oedipos en de sfinx

Eerst was er CHAOS

Daaruit ontstonden GAIA (aarde) en EROS (liefde)  
EREPOS (duisternis) en NYX (nacht)

GAIA en EROS brachten voort: OURANOS: de hemelkoepel met bergen en zeeën

EREPOS en NYX brachten voort: lucht  
licht  
slaap  
ouderdom  
dood  
verdriet

OURANOS en GAIA brachten voort: 12 TITANEN (6 mannelijk en 6 vrouwelijke  
goden)

OKEANOS (wereldzee) x THETIS daaruit komen alle bronnen en rivieren  
KOIOS en PHOIBE daaruit komen voort: LETO (moeder van Apollo en Artemis)  
HYPERION en THEIA: daaruit komen voort: HELIOS (zon)

SELENE (maan)

Eos (ochtendrood)

KRONOS en RHEA: daaruit komen de OLYMPISCHE GODEN VOORT (zie later)

KREOS en EURYBIE: daaruit komen voort de sterren en de winden

IAPETOS en KLYMENE : daaruit komen voort: ATLAS (draagt de wereld)  
PROMETHEUS (voordenker)  
EPIMETHEUS (nadenker)  
MNEMOSYNE (geheugen)  
= moeder van de 9 muzen  
THEMIS (recht)

OURANOS en GAIA brengen daarna de KYKLOPEN ter wereld. Zij smeden later de bliksem  
van Zeus.

OURANOS en GAIA brengen daarna 3 HEKATONCHEIREN ter wereld.

MAAR:

OURANOS haat zijn kinderen, bevreesd dat hij zijn macht moet delen. Hij duwt ze alle terug  
in de baarmoeder van Gaia.

GAIA spoort Kronos aan zijn vader te doden. Met een SIKKEL ontmant Kronos zijn vader  
OURANOS. Het bloed spat op de aarde: daaruit ontstaan de ERINYEN (wraakgodinnen)  
GIGANTEN (reuzen)  
MELISCHE NIMFEN (die  
leven in het hout van de es,  
waaruit de dodende lansen  
gemaakt worden).

het zaad vloeit weg en vermengt zich met het schuim van de branding. daaruit  
wordt APHRODITE geboren.

Vloek van OURANOS over KRONOS

KRONOS heeft de macht. Maar vreest dat zijn kinderen hem zullen doden. Slokt ze op.  
ZEUS dwingt zijn vader om de kinderen uit te braken. Ook de steen wordt uitgebraakt, staat nu in DELPHI

Dan strijd.

Aan 1 kant: ZEUS , OKEANOS (oom), THEMIS en MNEMOSYNE (kinderen van Iapetos = nichten)

alle andere aan kant van Kronos.

ZEUS op berg Olympos

Kronos op berg Othrys. 10 jaar lang oorlog.

Dan opent Zeus de schoot van Gaia: daaruit komen nu de Giganten en de hekatoncheiren.  
Zeus wint.

ZEUS strijd tegen PYTHON

ZEUS strijd tegen de GIGANTEN (reuzen op slangebeneden) Met hulp van HERAKLES overwint hij . Giganten worden vastgekleusterd in de onderwereld aan de TARTAROS.

Macht verdeeld over: Zeus  
Poseidon  
Hades